

Gemeente Altena
T.a.v. Presidium van de gemeenteraad
Postbus 5
4286 ZG ALMKERK

's-Hertogenbosch, 19 april 2024

Onderwerp: flitsonderzoek 'Vorzieningen voor jongeren'

Geachte mevrouw, heer,

De Rekenkamer Altena heeft onderzoek gedaan naar de voorzieningen voor jongeren in de gemeente Altena.

Aanleiding en doel

Op 6 november 2023 heeft de Rekenkamer met de Jongerenraad gesproken om op te halen welke onderwerpen er leven onder jongeren, om een beeld te krijgen of hier aanknopingspunten zaten voor onderzoek uit te voeren door de Rekenkamer gemeente Altena. Er is stilgestaan bij de vraag waar de jongeren tegenaan lopen en waar de gemeente vanuit haar invloed verandering kan aanbrengen.

De Jongerenraad heeft het beeld dat er onvoldoende voorzieningen en faciliteiten (in de breedte) zijn voor jongeren in de gemeente, voor vrije tijd (dus sport, uitgaan), maar ook qua bereikbaarheid van de gemeente. Jongeren hebben daardoor -aldus de Jongerenraad- niet de neiging te blijven wonen in hun gemeente en zij gaan in of na hun studie ergens anders wonen. De Rekenkamer heeft dit onderwerp in de vorm van een quick-scan opgepakt, wat resulteert in deze notitie.

Doel van het onderzoek was inzicht te krijgen in de mate waarin het aanbod van de gemeentelijke voorzieningen aansluit bij de behoefte van jongeren.

Vraagstelling

Vraagstelling van het onderzoek

In hoeverre sluiten de voorzieningen voor jongeren (gepland en voorzien deze bestuursperiode) aan bij de behoefte?

Dit onderzoek richt zich op de leeftijd 12 tot en met 24 jaar. Aangezien niet alle statistieken exact dit leeftijdsvenster aanhouden, wordt soms net wat ruimer qua leeftijdscategorieën gekeken. Hierbij wordt ook opgemerkt dat de jongeren vanuit de Jongerenraad zijn betrokken

als respondent; zij zijn door de leeftijdsopbouw en qua interesse in gemeentelijke aangelegenheden uiteraard niet representatief voor alle jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar, of waar bijvoorbeeld jongerenwerkers mee te maken hebben.

Voorliggende vragen zijn:

1. Hoe is de jongerengemeenschap opgebouwd in de gemeente Altena?
2. Welke voorzieningen kent de gemeente nu voor jongeren (tussen 12 en 24 jaar)?
3. In welke mate is de gemeente Altena 'voorzieningenarm' voor jongeren, in vergelijking met gemeenten van dezelfde omvang en aard?
4. Welke voorzieningen worden gemist, in welke kernen?
5. Welke beleids- en uitvoeringsprestaties heeft de gemeente voorzien voor jongeren op basis van coalitieakkoord en begroting alsook jongerenbeleid; in welke mate worden deze voornemens nagekomen? Hoe is de uitvoering van het jongerenbeleid georganiseerd?
6. Welke beleids- en uitvoeringsprestaties dragen bij aan het binden van jongeren aan de gemeente?
7. Welke verbetervoorstellen vloeien hieruit voort?

In de bijlage **Uitwerking bevindingen** hierna zijn de antwoorden opgenomen op de onderzoeksvragen.

Gezien het karakter van het onderzoek (quickscan) zijn de bevindingen en aanbevelingen niet meer voor een zienswijze aangeboden aan het college. De juistheid en volledigheid van de quickscan zijn geborgd door het betrekken van proces- en inhoudelijk deskundige medewerkers. De reacties zijn verwerkt in de voorliggende notitie.

Onderstaand zijn de bevindingen en conclusies samengevat.

Bevindingen / conclusies

De hoofdconclusie op basis van deze quickscan is dat de voorzieningen voor jongeren (gepland en voorzien deze bestuursperiode) ten dele aansluiten aan bij de behoefte zoals die door de Jongerenraad naar voren is gebracht. Bij een aantal punten geldt dat de invloed van de gemeente beperkt is. Bij een aantal punten zijn er handvatten om tot een betere match te komen.

Opbouw jongerengemeenschap

1. De jongerengemeenschap in de gemeente Altena is te typeren als 'gemiddeld' qua aantallen en leeftijdsopbouw. Er zijn relatief veel kinderen in de gemeente, maar in de leeftijdscategorie van 12 tot 24 jaar is de bevolkingsopbouw van Altena nagenoeg gelijk aan de rest van Brabant. Er is in Altena geen grotere of kleinere werkloosheid onder jongeren dan bij de andere (vergelijkbare) vergeleken gemeenten. Hierin zit dan ook geen bijzondere reden waarom jongeren al dan niet de gemeente verlaten.

Voorzieningen die jongeren missen

2. In 2021 hadden jongeren "voornamelijk vraag naar leer- en werkplekken, uitgaansgelegenheden in meerdere kernen en plaatsen om samen te komen met vrienden en eventueel te ontspannen".

Op hoofdlijnen is wat jongeren vanuit de Jongerenraad anno nu missen, of wat jongeren onvoldoende zien werken van wat wél is opgepakt:

- a) (te) weinig georganiseerd voor de leeftijd 16+ en onvoldoende gedifferentieerd naar leeftijd;
- b) te weinig ontmoetingsplekken (JOP's);
- c) te weinig horeca/uitgaansgelegenheden;
- d) te weinig (buiten)sport-plaatsen;
- e) studieplekken die er zijn hebben te beperkte openingsdagen of -tijd;
- f) onvoldoende bereikbaarheid kleine kernen en geen bus (meer) in de weekenden naar de steden ('s-Hertogenbosch, Gorinchem).

Voorzieningen voor jongeren

3. Een beeld over de voorzieningen voor jongeren is lastig te geven, omdat er veel parameters het voorzieningenniveau bepalen.

In een score van groen, oranje, rood, wordt onderstaand gepoogd een *overall* samengevat beeld te geven van het voorzieningenniveau, ten opzichte van de andere nader bekeken vergelijkbare gemeenten (West-Betuwe, Vijfheerenlanden, Molenlanden):

						
Algemeen voorzieningen	Aantal sportacc.	Aantal sporthallen	Treinstations	Zwembad	Bibliotheek	Musea

					
Podiumkunsten	Poppodium	Bioscoop	Cafés	Cafetaria en restaurants	Onderwijs

Tabel A (vervolg): samenvatting voorzieningen, vergeleken met 3 gemeenten

- = globaal beter dan de vergeleken gemeenten
- = ongeveer gemiddeld in vergelijking met de andere gemeenten
- = globaal slechter dan de vergeleken gemeenten

4. a. De gemeente is op basis van de vergelijking gemiddeld genomen 'rijker' dan de andere nader bekeken vergelijkbare gemeenten aan algemene voorzieningen als optelsom van voorzieningen als een huisarts, apotheek, supermarkt, overige levensmiddelenwinkels, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, basisschool en middelbare school en trein¹. Het gaat dan om de bereikbaarheid en reisafstand tot de voorzieningen. Ook het aantal beschikbare sporthallen en de nabijheid van een bioscoop is gunstig in Altena. Dit is uiteraard wel weer ongunstiger dan bij grotere en compacte gemeenten (als Drimmelen, Oosterhout, Etten-Leur en Breda).
- b. De gemeente Altena is 'voorzieningenarm' voor jongeren op gebied van bereikbaarheid (een treinstation is niet dichtbij), zwemvoorzieningen, qua musea en podiumkunsten. Binnen deze categorieën inzoomend: de gemeente scoort minder goed op de gemiddelde afstand binnen de gemeente tot cafetaria, cafés en restaurants en afstand

¹ Dit is een gemiddelde. De voorziening 'trein' scoort gemiddeld juist weer minder gunstig, zie 4b.

tot een fitnessaccommodatie.

De reisafstand tot HAVO/VWO en voortgezet onderwijs is in Altena ook ongunstiger dan bij de vergeleken gemeenten.

5. Sinds de inventarisatie van de voorzieningen van de Jongerenraad uit 2021, is het aantal studieplekken het dubbele van het aantal locaties van 2021. Het aantal hangplekken in de vorm van een skatebaan of basketbalveldje, is afgelopen twee jaar gelijk gebleven, alleen het aantal overige speellocaties is van 31 naar 33 (35) toegenomen. In 2023 is wel het besluit genomen om twee mobiele JOP's aan te schaffen. Momenteel loopt het onderzoek ter plaatsing van deze JOP's.

Vertrek van jongeren uit de gemeente

6. Het aantal jongeren van 15-20 jaar dat de gemeente verlaat om zich te vestigen in een andere gemeente in Nederland, is relatief en absoluut gezien in Altena de afgelopen drie jaar toegenomen en bedraagt nu bijna 100 jongeren per jaar (waar dit er eerder 80 waren). Uit Altena vertrokken overall (in absolute getallen) minder personen dan uit twee vergeleken (en vergelijkbare) gemeenten (West-Betuwe en Vijfheerenlanden). Het gemiddelde over de afgelopen drie jaren (procentueel) ligt tussen de beide andere bekeken gemeenten in en ligt op bijna 1 op de 16.
7. Bijna 1 op de 5 jongeren van 20-25 jaar verlaat de gemeente. In de leeftijdscategorie van 20-25 jaar is het vertrek ongeveer (relatief gezien) stabiel, maar wel (relatief) hoger dan bij de andere twee bekeken gemeenten (West-Betuwe en Vijfheerenlanden). Ook bij deze leeftijdscategorie vertrokken uit deze beide gemeenten meer jongeren dan uit Altena.
8. De verschillen qua vertrek uit de bekeken gemeenten voor de leeftijden 15-20 jaar en 20-25 jaar zijn procentueel zeer beperkt.
9. Er is geen onderzoek gedaan (in het kader van deze quick-scan) naar de relatie tussen vertrek van jongeren uit de gemeente Altena en het voorzieningenniveau. Uit recent promotieonderzoek aan de Universiteit Groningen blijkt in algemene zin echter wel dat juist de identificatie met de regio, de gemeenschap en het landschap maken dat jongeren willen blijven, ondanks de lage(re) perceptie van voldoende werkgelegenheid, huisvesting en voorzieningen.
Het lijkt er zelfs op dat degenen die echt willen blijven hierin slagen *ondanks* een negatieve perceptie van bepaalde harde factoren.

Toezeggingen aan de raad naar aanleiding van het onderzoek van de Jongerenraad

10. De in juni 2021 gedane toezegging van het college om de raad een voorstel aan te bieden over "verbetering jongerenfaciliteiten, met name studie- en ontmoetingsplekken", is niet ingevuld.
11. De in de programmabegroting 2022 opgenomen toezegging "het geheel in te brengen in de eerste Bestuursrapportage 2022", is niet ingevuld.

Beleid rond voorzieningen voor jongeren

12. De gemeente wil inzetten om jongeren in de gemeente te kunnen behouden en in de gemeente te laten blijven wonen. Deze lijn is te vinden in de doelstellingen van de Woonvisie 2021-2025 (juni 2021) met de inzet op starters.
13. In het Bestuursakkoord 2022-2026 (mei 2022) is een enkel punt opgenomen waarin een relatie wordt gelegd tussen jongeren en voorzieningen (en dan met name sport en wonen).

Het gaat dan om een op te stellen integrale beleidsnota (waarin sport en jongeren terugkomen), initiatieven die gericht zijn op pleeg- of gezinshuizenzorg voor jongeren met een hulpvraag en het realiseren van extra woonruimte voor jongeren.

14. In het beleidskader "Vitaal Leven: deel B Sport en bewegen" (maart 2023) is voor jongeren voorzien in de inzet van buurtsportcoaches die een impuls moeten geven aan het sportstimuleringsbeleid.
15. In 'Gewoon opgroeien in Altena: Een preventieve aanpak' (oktober 2023) is een van de doelen te voorzien in meer en betere georganiseerde vrijetijdsbesteding. Om dit te realiseren wil de gemeente:
  - komende jaren inzetten op betrokkenheid van maatschappelijke partners en inwoners door relatiemanagement en een subsidieregeling;
  - jongerenwerk en activiteitenbegeleiding verstevigen;
  - het project 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) opzetten en borgen;
  - de pilot On My Way en de VSV-participatiecoach bestendigen;
  - inzetten op een vorm van talentontwikkeling met stageplaatsen samen met werkgevers.

In de programmabegroting 2024 staat dat de gemeente meer vrijetijdsactiviteiten wil organiseren voor jongeren aansluitend bij hun eigen behoefte.

16. In de Mobiliteitsvisie 2040 (juni 2021) is een van de doelen dat jongeren zich veilig kunnen verplaatsen. De visie richt zich vooral op de veiligheid van jongeren, minder op bereikbaarheid als voorziening.

In april 2023 nam de raad de motie Bereikbaarheidsarmoede aan, met het oog op verbetering van de bereikbaarheid van de kernen. Onderzoek naar de problematiek en oplossingen moet dit voorjaar zijn afgerond.
17. In het tweede kwartaal van 2024 moet de Toekomstvisie op het bibliotheekwerk aan de raad worden voorgelegd. De gemeente zet wel in op meer leer- en studieplekken.

De uitvoering

18. In de afgelopen twee jaar is voor jongeren sterk ingezet op jongerenwerk en de activiteiten die deze medewerkers organiseren. De inzet vanuit jongerenwerk dekt niet alle beelden van waar de jongeren van de Jongerenraad behoefte aan hebben.
19. Te constateren is dat het in de uitvoering schort aan enerzijds kennis bij de jongeren wat de gemeente doet en waar de gemeente op inzet. Aan de andere kant is er een *mismatch* tussen waar de gemeente denkt goed aan te doen en waar jongeren behoefte aan hebben. Enkele voorbeelden in de confrontatie tussen wat jongeren missen en wat de gemeente doet (op basis van de dossierstudie en interviews):

Mening Jongerenraad	↔	Inzet gemeente
Te weinig (buiten)sport-plaatsen.		Het aantal skatetoestellen, speellocaties skaten, ontmoetingsplaatsen, speellocaties voetbal (trapveldjes) en speellocaties overige is de afgelopen 4 jaar onder de streep gelijk gebleven. Er komen twee mobiele JOP's bij.
Onvoldoende bereikbaarheid kleine kernen. Geen bus (meer) in de weekenden naar de steden ('s-Hertogenbosch, Gorinchem).		De gemeente heeft door gesprekken/lobby bij de provincie als concessiehouder de omvang van de verschraling beperkt. De bereikbaarheid is ten opzichte van 2021 afgenomen. De reactie op de motie bereikbaarheidsarmoede zou begin dit jaar komen (maar is er nog niet).

Mening Jongerenraad	↔	Inzet gemeente
Te weinig horeca/uitgaansgelegenheden.		De gemeente gaat hier niet over.
Er zijn te weinig studieplekken. Studieplekken die er zijn hebben te beperkte openingsdagen of -tijd; deze sluiten niet aan op de behoefte.		Het aantal studieplekken is verdubbeld ten opzichte van 2021. Over de wens om studieplekken te organiseren en de behoefte daarnaar, moet het gesprek nog gevoerd worden.
Te weinig ontmoetingsplekken (JOP's); mobiele JOP's bedienen maar een selecte groep jongeren. Waar jongerenoverlast is, is juist geen JOP (of buitensport-hangplaats).		Er komen twee nieuwe mobiele JOP's. Bij de plaatsing van deze mobiele JOP's (waarnaar momenteel onderzoek loopt) wordt hier in de bepaling van de locaties rekening mee gehouden.
(Te) weinig georganiseerd voor de leeftijd 16+/18+ en onvoldoende gedifferentieerd naar leeftijd ('scheren' de leeftijdscategorie 12-18 jaar over één kam). Activiteiten zijn niet 'cool'.		In 2023 heeft het jongerenwerk 33 activiteiten georganiseerd voor de 16+ doelgroep, 12 van deze activiteiten waren specifiek voor de doelgroep van 15 - 24 jaar. De gemeente was dit signaal onbekend.
Er is onvoldoende woonruimte voor starters. Tegelijkertijd wordt erkend dat woningen realiseren lastig is, vanwege onder andere de lange procedure voor bouwvergunningen.		De gemeente heeft beleid om meer starterswoningen te realiseren. Er lopen verschillende onderzoeken en pilots om dit te versnellen.

Aanbevelingen

Aan het college en de organisatie

- ① a. Ga met de (voltallige) Jongerenraad een verdiepend gesprek aan over de verwachtingen ten aanzien van de voorzieningen en wat de gemeente doet en kan doen, ook in relatie tot het jongerenwerk waar de gemeente sterk op inzet. Doe dit op korte termijn en met een brede delegatie (voorkeur in meerdere gesprekken) over de diverse onderwerpen zoals in deze quickscan opgenomen (sportvoorzieningen, bereikbaarheid, locatie/openingstijden studieplekken etc., zie de onderwerpen in §3.1 en §5.1). Doel is enerzijds 'ophalen', anderzijds als gemeente meer begrip en inzicht bieden over wat de gemeente doet.
- b. Zet parallel een traject uit in samenwerking met de jongerenwerkers, om ook bij andere groepen jongeren het net op te halen over de punten genoemd onder ① a en hierna onder c. en d.
- c. Onderzoek in de gesprekken (of zo mogelijk breder) in welke mate de binding met de regio of structurele kenmerken, zoals voorzieningen, invloed hebben op 'blijftenties' van jongvolwassenen. Het is belangrijk om verder te kijken dan de factoren die slecht worden gewaardeerd en in de media veelal worden benadrukt.
- d. Onderzoek als gemeente de mogelijkheid hoe jonge volwassenen die uit de regio vertrekken, verleid kunnen worden om terug te keren. De eerste stappen hiertoe zijn - te bekijken hoe contact gehouden kan worden met jongeren die vertrokken zijn en hoe ze verleid kunnen worden om terug te keren;

- anderzijds jongeren die zijn terug gekeerd te vragen wat hen gemotiveerd/geholpen heeft terug te keren.

- ② Zoom met de jongerenwerkers en de Jongerenraad nog specifiek in op de vrijetijdsactiviteiten die de gemeente dit jaar wil organiseren voor jongeren, aansluitend bij hun behoefte (zoals in de begroting opgenomen), zodat onder andere de indeling in leeftijdscategorieën en het beeld dat activiteiten niet cool zijn, kunnen worden afgestemd.
- ③ Betrek de opbrengst van de gesprekken bij onder andere de uitwerking van de *motie Bereikbaarheidsarmoede* (wat een dezer weken/maanden een vervolg zal moeten krijgen) en de *Toekomstvisie op het bibliotheekwerk* die dit kwartaal aan de raad zal worden voorgelegd (in verband met leer- en studieplekken).
- ④ Bezie de mogelijkheid meer buitensport-/hangvoorzieningen in de gemeente te realiseren, al dan niet via Johan Cruyff-courts of Krajicek Playgrounds.
- ⑤ Zet als gemeente de initiatieven en pilots rond het mogelijk maken van starterswoningen door. Verken samen met provincie en andere gemeenten best practices van andere gemeenten en onderzoek de mogelijkheden het instrument startersleningen te verruimen (zo mogelijk voor de Kadernota).
- ⑥ Geef zoals afgesproken invulling aan de motie Bereikbaarheidsarmoede, met het oog op verbetering van de bereikbaarheid van de kernen. Rond -gezien de vertraging die er al op deze motie zit- het onderzoek naar de problematiek en oplossingen conform afspraak af.
- ⑦ Ten aanzien van uitgaansgelegenheden, kan de gemeente verschillende beleidsmaatregelen hanteren om het realiseren van gelegenheden te ondersteunen, zoals (start)subsidie, vergunningverlening of betrokkenheid bij het beheer van horecagelegenheden in openbare gebouwen of instellingen (wijkcentra). Onderzoek actief met (potentiële) initiatiefnemers de wensen en mogelijkheden (vanuit de gemeentelijke Beleidsregels omtrent horeca 2021²).
- ⑧ Wees als college en organisatie alert op gedane toezeggingen naar aanleiding van moties, de begroting et cetera. In de 'casus voorzieningen jongeren' zijn twee gedane toezeggingen niet gestand gedaan.

Aan de Jongerenraad

- ⑨ Daag jongeren uit om feedback te geven richting Jongerenraad en gemeente. zodat de gemeente nog behoeftegerichter activiteiten kan ontplooiën. Jongeren kunnen hierover ook laagdrempelig contact opnemen met de jongerenwerkers, via bijvoorbeeld social media. Zorg als Jongerenraad er voor daarnaast zoveel mogelijk jongeren in de bedoelde leeftijdscategorie te vertegenwoordigen.

---

² Nota bene: niet is bezien of deze Beleidsregels (te) beperkend zijn voor initiatieven. Dit zou dan vanzelf hieruit kunnen blijken.

Wij danken de organisatie en wethouders alsook de Jongerenraad hartelijk voor de inbreng en vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens de Rekenkamer gemeente Altena

drs. Govert Schermers,
Voorzitter

BIJLAGE: Uitwerking bevindingen

Inhoud

Aanleiding en doel.....	1
Vraagstelling	1
Bevindingen / conclusies	2
Aanbevelingen	6
Uitwerking bevindingen	9
1. Opbouw van de jongerengemeenschap in de gemeente Altena.....	10
2. Voorzieningen voor jongeren	12
3. Voorzieningen voor jongeren in vergelijking met andere gemeenten	13
3.1 Voorzieningen vergeleken	13
<i>Algemene voorzieningen: Altena scoort beter dan vergelijkbare gemeenten</i>	13
<i>Sportvoorzieningen: Altena is 'gemiddeld' voorzien</i>	14
<i>Bereikbaarheid per trein is matig</i>	14
<i>De reisafstand tot vrije tijd en cultuur/ontspanning is gemiddeld</i>	14
<i>De dichtheid van voorzieningen op gebied van vrije tijd en cultuur, is gemiddeld; van musea is beperkt</i>	15
<i>De dichtheid van voorzieningen op gebied van horeca (café's, cafetaria en restaurants) is beperkt</i>	15
..... en veel minder dan in Geertruidenberg en Oosterhout	16
<i>De groei van de woningvoorraad was in 2023 het hoogst in Altena</i>	17
<i>In VMBO-onderwijs is Altena gemiddeld voorzien, maar beperkt in VO- en Havo/Vwo</i>	17
3.2 Vertrek van jongeren uit de gemeenten vergeleken	17
4. Door jongeren gewenste voorzieningen.....	19
5. Beleid en uitvoering van het aanbod van voorzieningen.....	19
5.1 Motie jongerenfaciliteiten, follow-up.....	19
5.2 Beleid en uitvoering.....	21
<i>Algemeen: beleid rond jongeren</i>	21
<i>Jongeren in gesprek</i>	23
<i>Beleid en uitvoering rond sport voor jongeren</i>	23
<i>Beleid en uitvoering rond bereikbaarheid</i>	23
<i>Beleid en uitvoering rond uitgaansgelegenheden en cafés/restaurants voor jongeren</i>	25
<i>Beleid en uitvoering rond studieplekken voor jongeren</i>	26
<i>Beleid en uitvoering rond hangplekken</i>	27
<i>Beleid en uitvoering rond wonen voor jongeren</i>	27
5.3 De organisatie van de uitvoering	29
BIJLAGE I: bronnen	30
BIJLAGE II: voorzieningen in beeld gebracht door de Jongerenraad (2021).....	31

1. Opbouw van de jongerengemeenschap in de gemeente Altena

In Nederland zijn de verschillen tussen gemeenten ten aanzien van het aantal jongeren groot. Het percentage jongeren hangt af van factoren als het geboortecijfer (wonen er relatief veel mensen in de leeftijd waarop ze kinderen krijgen, en hoeveel kinderen krijgen zij gemiddeld), de aanwezigheid van een universiteit of hogeschool (en vooral in kleinere gemeenten wordt het aantal jongeren dan procentueel gezien hoog) of een geringe hoeveelheid voorzieningen in de gemeente³.

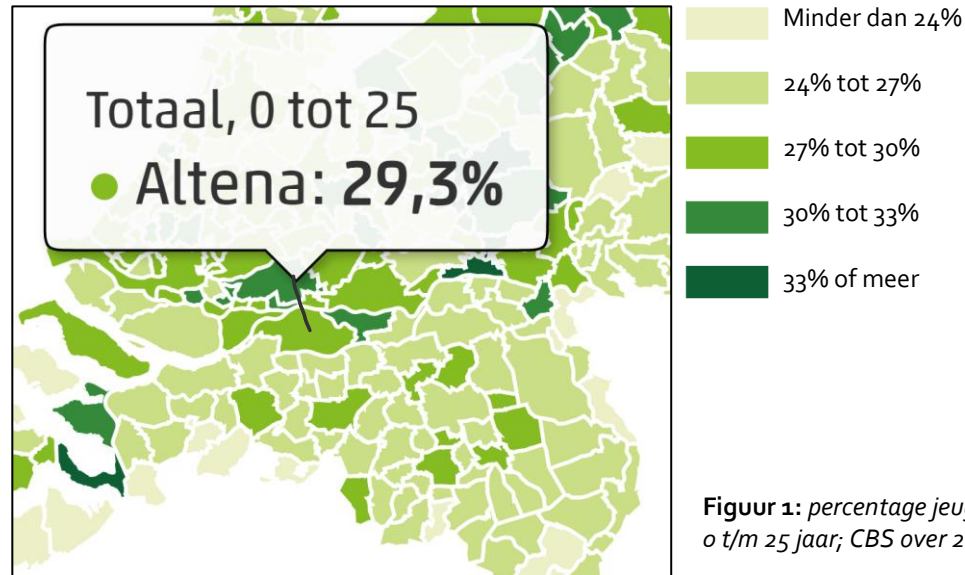
In Altena wonen relatief gezien evenveel jongeren als in de rest van Brabant en buurgemeenten

In de gemeente Altena wonen gemiddeld veel kinderen en jongeren, tellend vanaf 0 jaar (CBS ziet dit in de leeftijd tot en met 22 jaar), zie onderstaande tabel en figuur 1. Voor dit onderzoek zijn de leeftijd in het paarse blok relevant: . De qua schaalgrootte, ontstaan (in 2019) en aard (minder verdichte gemeenten) vergelijkbare gemeenten West-Betuwe en Vijfheerenlanden, hebben een ongeveer vergelijkbare populatie jongeren in de leeftijden van 12 t/m 21 en 16 t/m 22 jaar.

Stand 31 dec. 2022 ⁽¹⁾	Totaal aantal jongeren	0 t/m 17 jaar	12 t/m 21 jaar	16 t/m 22 jaar
Altena	57.730	11.970	7.170 (12,4 %)	5.020 (8,7 %)
West Betuwe	52.720	10.780	6.670 (12,6 %)	4.740 (9,0 %)
Vijfheerenlanden	60.060	12.560	6.880 (11,4 %)	4.900 (8,2 %)

⁽¹⁾ : Bron: CBS 28 dec. 2023.

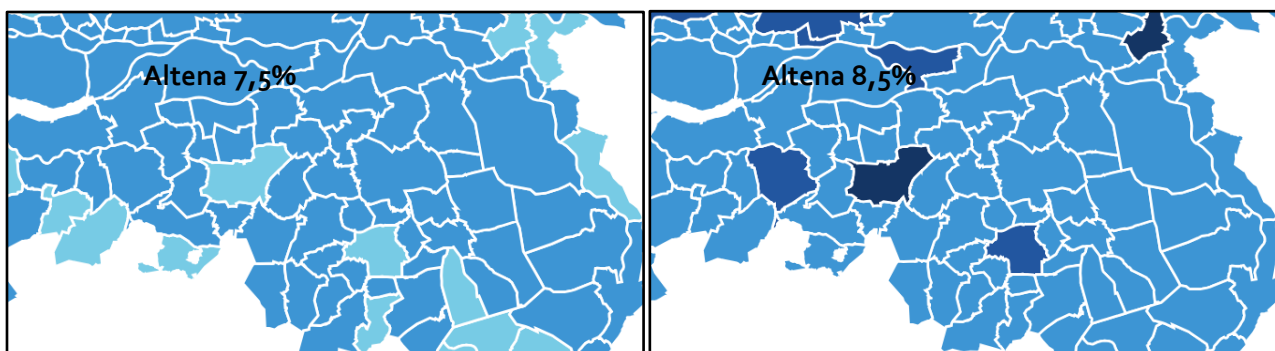
Tabel 1: percentage en aantal jongeren naar leeftijdsklasse in drie gemeenten

Figuur 1: percentage jeugd en jongeren 0 t/m 25 jaar; CBS over 2023.

Uit figuur 1 blijkt het percentage kinderen en jongeren in Altena in de hogere categorie te zitten. Als gekeken wordt naar de leeftijdscategorie waar dit onderzoek zich op richt, is de verdeling heel anders. Altena wijkt dan niet meer af van nagenoeg de rest van het beeld van Brabant en buurgemeenten (gemeenten bijna allemaal 6 tot 9%). Alleen Zaltbommel heeft procentueel een hogere leeftijdscategorie tussen 18 en 25 jaar (categorie 9 tot 12 %; 9,2%).

³ Bron: CBS en 'Licht op Jong'; PON februari 2015.

Figuur 2: percentage jongeren 12 t/m 17 jaar (links) en 18 t/m 24 jaar (rechts); CBS over 2023.

In 2023 waren in Altona 3.563 jongeren in de leeftijd 15-19 jaar en 4.632 jongeren in de leeftijd 20-27 jaar⁴.

Stand over 2023 ⁽¹⁾	12 t/m 17 jaar	18 t/m 24 jaar
Altona	7,5 %	8,5 %
West Betuwe	7,5 %	8,5 %
Vijfheerenlanden	6,7 % ▼	8,2 % ▼
Molenlanden	8,1 % ▲	9,7 % ▲

Tabel 2: percentage jongeren naar leeftijds-klasse in vier gemeenten in 2023
▲ het hoogst, ▼ het laagst

⁽¹⁾ : Bron: CBS 28 jan. 2024.

In de vergelijking met 'benchmark-gemeenten' verschillen in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar (2023; CBS 3 januari 2024) de gemeenten niet veel van elkaar. Altona en West-Betuwe zijn qua percentage jongeren vergelijkbaar; Molenlanden heeft procentueel iets meer jongeren binnen de gemeentegrenzen en Vijfheerenlanden juist het minst van de vier vergeleken gemeenten.

In Altona zijn relatief gezien evenveel werkzoekende jongeren als in vergelijkbare gemeenten

Tot slot is nog gekeken naar de mate waarin jongeren in de gemeente op zoek zijn naar werk. Geld kan immers van invloed zijn op de mate van kunnen gebruiken van voorzieningen. Deze cijfers zijn alleen over 2022 bekend en vanaf de leeftijd 16 t/m 22 jaar.

Stand 31 dec. 2022 Gemeente	Aantal jongeren 16 t/m 22 jaar	% niet-werkende werkzoekende jongeren t.o.v. totaal 16 t/m 22 jaar
Altona	5.020	1 %
West Betuwe	4.740	1 %
Vijfheerenlanden	4.900	1 %

Tabel 3: percentage werkzoekende jongeren in drie gemeenten over 2022

De drie gemeenten Altona, West-Betuwe en Vijfheerenlanden zijn qua percentage niet-werkzoekende jongeren in de leeftijd van 16 t/m 22 jaar vergelijkbaar (1% van de groep jongeren).

⁴ 'Gewoon opgroeien in Altona: Een preventieve aanpak' (raad 24 oktober 2023).

2. Voorzieningen voor jongeren

De Jongerenraad heeft eerder onderzoek gedaan naar de voorzieningen voor jongeren, zie *Jongerenfaciliteiten - Een analyse naar de vraag en aanbod van jongerenfaciliteiten in de Gemeente Altena* (februari 2021). In het najaar van het jaar 2018 is daartoe de projectgroep 'Jongerenfaciliteiten' opgestart als onderdeel van het adviesorgaan Going4Altena.

De belangrijke **vraag** was 'zijn er genoeg jongerenfaciliteiten in de gemeente en weten jongeren dat ze er zijn?'. Onder jongerenfaciliteiten werd in dat onderzoek verstaan "uitgaansgelegenheden, sportfaciliteiten, bibliotheken, studieplekken, et cetera".

In 2021 misten jongeren voornamelijk leer- en werkplekken, uitgaansgelegenheden en plaatsen om elkaar te ontmoeten

Conclusie van het rapport was dat "er veel vraag is naar meer jongerenfaciliteiten". Uit het onderzoek bleek dat 66,8% van de jongeren meer faciliteiten zoals ontmoetingsplekken en uitgaansgelegenheden in de buurt zou willen hebben.

Verder: "voornamelijk vraag naar leer- en werkplekken, uitgaansgelegenheden in meerdere kernen en plaatsen om samen te komen met vrienden en eventueel te ontspannen".

Om dit op te lossen zouden er -aldus het rapport- in enkele kernen gekeken kunnen worden voor een uitgaansgelegenheid of een studieplek. "Dit zou niet in elke kern hoeven. Als een aantal kernen deze faciliteiten krijgen, dan kunnen de jongeren uit omliggende kernen daar ook heen. Zo geef je jongeren de kans om bezig te blijven, zonder op straat rond te hangen".

Bevindingen onderzoek Jongerenraad (2021)

- **Behoeftte aan uitgaansgelegenheden:**

In Andel, Drongelen, Dussen, Genderen, Giessen, Hank, Rijswijk, Sleeuwijk, Uitwijk, Veen en Woudrichem zijn geen uitgaansgelegenheden voor jongeren. Doordat er in deze kernen geen clubs of discotheken zijn ontstaan er problemen:

1. Jongeren moeten ver fietsen om bij de uitgaansgelegenheden te komen; minder veilig (jongeren zouden in het donker minder ver te hoeven te fietsen; minder kans op incidenten onderweg);
2. weinig uitgaansgelegenheden zorgt ervoor dat degene die er zijn, snel vol raken;
3. weinig variatie, de voornaamste plek waar de jongeren heen gaan is de SOOS in Almkerk en dit wordt na een tijdje ook eentonig, aangezien de avonden vaak hetzelfde zijn ingericht.
Gevolg: jongeren gaan zelf feestjes geven in hun huidige omgeving; niet per definitie onder toezicht van een volwassene. Geen zicht op eventueel drank- en drugsgebruik en ongewenst gedrag.

Als uitgaansgelegenheden vol zijn, gaan jongeren zoeken naar alternatieve dingen om te doen. Dit kan resulteren in bijvoorbeeld vandalisme.

- Veel vraag naar **sportgelegenheden**, voornamelijk een turnhal.

Voor gezondheid en om jongeren bij elkaar te brengen.

- Vraag naar **bibliotheken/leer- en werkplekken:**

Deze ondersteunen en motiveren jongeren bij het leren, zorgt voor betere resultaten op school. In sommige kernen zijn deze leer- en werkplekken al aanwezig, maar weten jongeren nagenoeg niet dat ze bestaan. [...]

- Vraag naar **cafés en restaurants.**

Restaurants die er zijn, zijn vooral voor ouderen en voor jongeren vrij prijzig of niet aantrekkelijk om naar toe te gaan met vrienden.

In andere dorpen zoals Raamsdonksveer of Oosterhout zie je dat veel meer jongeren af en toe eens naar een restaurant gaan om met vrienden bij te kletsen.

Bevindingen onderzoek Jongerenraad (2021)

- Vraag naar **hangplekken**, bijvoorbeeld een skatebaan of basketbalveldje. Tevens zorgt dit ervoor dat jongeren niet gaan hangen in de gemeente. Diversiteit is belangrijk, zodat er voor iedereen iets is.

Oplossingen:

- a) Nieuwe gelegenheden realiseren.
- b) Meer bekendheid geven aan bestaande voorzieningen (leer- en werkplekken).

In bijlage II is een overzicht opgenomen van de 'oogst' uit het rapport van de voorzieningen per kern. In § 5.1 wordt ingegaan op de follow-up van het rapport.

3. Voorzieningen voor jongeren in vergelijking met andere gemeenten

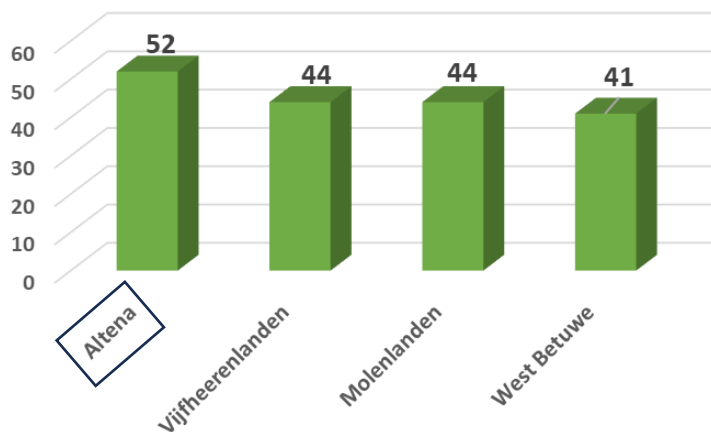
3.1 Voorzieningen vergeleken

In de volgende tabellen wordt de vergelijking gemaakt met vergelijkbare gemeenten (qua schaalgrootte, ontstaan (in 2019) en aard (minder verdichte gemeenten). De duiding is:

- ▲ : des te hoger het cijfer, hoe beter de gemeente scoort ten opzichte van de andere gemeenten;
- ▼ : des te lager het cijfer, hoe beter de gemeente scoort ten opzichte van de andere gemeenten;
- ▲ : des te hoger het cijfer, hoe slechter de gemeente scoort ten opzichte van de andere gemeenten;
- ▼ : des te lager het cijfer, hoe slechter de gemeente scoort ten opzichte van de andere gemeenten.

Algemene voorzieningen: Altena scoort beter dan vergelijkbare gemeenten

De nabijheid van algemene voorzieningen geldt voor voorzieningen voor algemeen dagelijks gebruik: huisarts, apotheek, supermarkt, overige levensmiddelenwinkels, kinderdagverblijf, buitenschoolse opvang, basisschool en middelbare school en trein. Afhankelijk van de nabijheid van de voorziening scoort een buurt of gemeente tussen de 0 en 3 punten⁵.

Figuur 3: score voorzieningen 4 gemeenten 2022

De gemeente Altena scoort hierbij relatief goed ten opzichte van de andere vergeleken gemeenten, zie figuur 3. Ter vergelijking: de gemeenten Drimmelen en Waalwijk hebben een score van 56, Oosterhout en Etten-Leur 70 en Breda 78.

⁵ <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kaarten/beweegvriendelijkeomgeving>

Sportvoorzieningen: Altena is 'gemiddeld' voorzien

In de gemeente Altena is een bovengemiddeld aantal sportaccommodaties beschikbaar. De dichtheid van sportaccommodaties is in Nederland niet evenredig verdeeld. Nederland heeft in 2022 een dichtheid van 21,5⁶, Altena 22,2.

Gemeente	Aantal sport- accommodaties	Aantal sporthallen per 25.000 inwoners	Afstand tot een sporthal	Afstand tot een fitnessaccommodatie
	2022	2020		
Altena	22,2	3,6 ▲	2,6 km	3,3 km ▲
West Betuwe	22,8 ▲	1,5 ▼	3,7 km ▲	1,2 km ▼
Vijfheerenlanden	18,7 ▼	1,8	2,0 km ▼	1,8 km
Molenlanden	22,1	2,8	2,7 km	2,4 km

Tabel 4: sportaccommodaties en sporthallen in 2020 resp. 2022 inclusief afstand tot deze voorzieningen

De gemeente Altena zit weliswaar boven het genoemde gemiddelde, maar West-Betuwe beschikt over nog meer sportaccommodaties (22,8). In Altena staan relatief veel sporthallen ter beschikking van de inwoners (3,6 per 25.000 inwoners). De afstand tot die voorzieningen is gemiddeld (in West-Betuwe het meest, in Vijfheerenlanden gemiddeld het minst). De afstand tot een fitnessaccommodatie is daarentegen in West-Betuwe weer het laagst (dus het gunstigst) en in Altena het grootst.

Bereikbaarheid per trein is matig

Aangezien (auto)mobiliteit onder jongeren voor een deel afhankelijk is van ouders/verzorgers, zullen jongeren voor het afleggen van grotere afstanden relatief meer met de trein moeten reizen.

Gemeente	Afstand tot treinstations totaal in 2022	Afstand tot belangrijk overstapstation in 2022
Altena	12,5 km ▲	22,2 km
West Betuwe	4,8 km ▼	26,5 km ▲
Vijfheerenlanden	7,1 km	22,2 km
Molenlanden	8,6 km	19,2 km ▼

Tabel 5: afstanden tot de trein in 2022 over vier gemeenten

De gemeente Altena heeft de slechtste bereikbaarheid per trein ten opzichte van de vergeleken gemeenten. West-Betuwe (station Geldermalsen) is het best bereikbaar.

De reisafstand tot vrije tijd en cultuur/ontspanning is gemiddeld

Populaire podiumkunst en films trekken veel meer jongeren dan ouderen. Dit geldt ook voor culturele plekken als bibliotheken en festivals. Ook kunstbeoefening is het hoogst onder jongeren⁷. Deze voorzieningen zijn dus relevanter voor jongeren. Een zwembad is gezien de ondervertegenwoordiging van 16-25-jarigen als bezoeker van een zwembad, ten opzichte van 25-60-jarigen⁸, minder relevant.

Qua voorzieningen en de afstand hiertoe, verschillen de drie gemeenten per voorziening.

⁶ [Op de kaart: Sportaccommodaties | Sport en bewegen in cijfers](#)

⁷ Wat hebben mensen met cultuur? Sociaal en Cultureel Planbureau, maart 2021.

⁸ Publieksonderzoek zwembaden in Nederland 2022; Mulier Instituut sportonderzoek voor beleid en samenleving; feb. 2023.

Afstand tot:	Altena	West-Betuwe	Vijfheeren-landen	Molen-landen
Bibliotheek	2,9 km	3,0 km ▲	1,9 km ▼	2,6 km
Zwembad	8,2 km ▲	5,3 km	3,9 km ▼	6,7 km
Museum	6,8 km	6,3 km	3,4 km ▼	7,0 km ▲
Podiumkunsten ⁽¹⁾	11,2 km ▲	10,7 km	10,8 km	10,6 km ▼
Poppodium	22,2 km	25,9 km ▲	20,6 km	17,4 km ▼
Bioscoop	8,0 km ▼	13,9 km ▲	13,6 km	9,4 km
Gemiddeld	9,9 km	10,8 km	9 km	9 km

⁽¹⁾ : Excl. festivals; bron: CBS 29 dec. 2023.

Tabel 6: afstanden tot vrije tijdsvoorzieningen over vier gemeenten 2023

In alle drie de gemeenten hoeft niet ver gereisd te worden voor een bibliotheek, voor een zwembad is dat in Altena (ondanks vier zwembaden in de gemeente) gemiddeld iets verder dan bij de andere gemeenten, maar weer minder in Altena voor een bioscoopbezoek. Afstanden voor bezoek aan podiumkunsten zijn ongeveer vergelijkbaar. Ook de gemiddelden voor een zestal voorzieningen zijn ongeveer vergelijkbaar.

De dichtheid van voorzieningen op gebied van vrije tijd en cultuur, is gemiddeld; van musea is beperkt

Aantal in 2022	Afstand	Altena	West-Betuwe	Vijfheeren-landen	Molen-landen
Musea	< 10 km	1,7 ▼	2,3	3,2 ▲	1,7 ▼
	< 20 km	11,7 ▼	11,7 ▼	16,2 ▲	14,8
Podiumkunsten	< 10 km	0,8	0,5 ▼	0,9	1,2 ▲
	< 20 km	5,0	4,8 ▼	9,9 ▲	8,8
Bioscopen	< 10 km	1 ▲	0,1	0 ▼	0,7
	< 20 km	2,5	1,2 ▼	4,1	4,7 ▲

Tabel 7: dichtheid van vrije tijdsvoorzieningen binnen 10 en 20 km over vier gemeenten in 2022 (CBS)

De dichtheid van musea is in de gemeente Altena laag, in de gemeente Vijfheerenlanden het hoogst. Binnen 20 km reisafstand is het aantal musea gelijk aan dat van West-Betuwe, voor Podiumkunsten is dat iets beter (meer) en qua aantal bioscopen scoort de gemeente goed voor de korte afstand (dit betreft Hollywood) en is het aanbod iets minder dan het gemiddelde van de drie gemeenten over een afstand van 20 km.

De dichtheid van voorzieningen op gebied van horeca (café's, cafetaria en restaurants) is beperkt

Uit onderzoek blijkt dat al een groot aantal jaren speelt dat vooral jongeren tussen 18 en 36 jaar relatief meer maaltijden buiten de deur eten⁹. Voor hen is de aanwezigheid van horecagelegenheden dan ook relevant.

⁹ Diverse onderzoeken en artikelen FoodService Instituut Nederland (FSIN).

Aantal in 2022	Afstand	Altena	West-Betuwe	Vijfheerenlanden	Molenlanden
Cafés e.d.	< 1 km	0,8 ▲	0,6	0,8 ▲	0,2 ▼
	< 3 km	2,1	2,1	2,7 ▲	1,1 ▼
	< 5 km	3,2 ▼	3,9	4,9 ▲	4
Cafetaria	< 1 km	1,5	1,4	2,5 ▲	1 ▼
	< 3 km	3,7	5,3	9,5 ▲	2,8 ▼
	< 5 km	6,1 ▼	9,9	13,7 ▲	9,4
Restaurants	< 1 km	1,2	1,7	2,7 ▲	1,1 ▼
	< 3 km	3,3	7	10,5 ▲	2,9 ▼
	< 5 km	6,4 ▼	11,4	15,7 ▲	9,5

Tabel 8a: dichtheid horeca binnen 1, 3 en 5 km over vier gemeenten in 2022 (CBS)

Het is duidelijk dat de dichtheid van cafés, cafetaria en restaurants het grootst is in de gemeente Vijfheerenlanden. De gemeente Molenlanden scoort hierbij gemiddeld het slechtst qua aantallen voorzieningen binnen een afstand van 1 tot 3 km. Over de afstand van binnen 5 km is de dichtheid van deze voorzieningen het kleinst in de gemeente Altena met gemiddeld ongeveer een kwart minder cafés binnen 5 km. Het aantal cafetaria is iets meer dan de helft en het aantal restaurants is gemiddeld ongeveer de helft van de aantallen restaurants in de andere drie gemeenten.

..... en veel minder dan in Geertruidenberg en Oosterhout

De Jongerenraad heeft eerder (2021) ook de horecavoorzieningen (met name restaurants) in Raamsdonksveer of Oosterhout bekeken, zie hoofdstuk 2: "In andere dorpen zoals Raamsdonksveer of Oosterhout zie je echter dat veel meer jongeren af en toe eens naar een restaurant gaan om met vrienden bij te kletsen". Daarom is ook gekeken naar deze gemeenten, Geertruidenberg en Oosterhout:

Aantal in 2022	Afstand	Altena	Geertruidenberg	Oosterhout
Cafetaria	< 1 km	1,5 ▼	3,5	5,1 ▲
	< 3 km	3,7 ▼	12,5	26,1 ▲
	< 5 km	6,1 ▼	15,7	40,4 ▲
Restaurants	< 1 km	1,2 ▼	3,7	6,7 ▲
	< 3 km	3,3 ▼	14,1	35,0 ▲
	< 5 km	6,4 ▼	16,3	52,9 ▲

Tabel 8b: dichtheid horeca binnen 1, 3 en 5 km over twee gemeenten in 2022 vergeleken met Altena (CBS¹⁰)

De gemeentecijfers zijn weliswaar niet 1:1 te vergelijken met de dorpen die genoemd worden, het is wel evident dat er gemiddeld 2,5 x zoveel cafetaria en restaurants in Geertruidenberg zijn, en binnen 5 km circa 6 tot 8 x zoveel restaurants. De Jongerenraad heeft hier dan ook een terecht punt gemaakt.

¹⁰ [StatLine - Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, regionale cijfers \(cbs.nl\)](#)

De groei van de woningvoorraad was in 2023 het hoogst in Altena

De groei van de woningvoorraad was in 2023 relatief hoog ten opzichte van het vorige jaar en ten opzichte van andere gemeenten in dezelfde schaalgrootte (van 50.000-100.000 inwoners): 1,5% (West-Betuwe 1,0%, Vijfheerenlanden 1,6%¹¹).

In VMBO-onderwijs is Altena gemiddeld voorzien, maar beperkt in VO- en Havo/Vwo

Het belang van (bereikbaar) onderwijs voor jongeren spreekt voor zich.

Aantal (2022)	Afstand	Altena	West-Betuwe	Vijfheerenlanden	Molenlanden
Voortgezet onderwijs	< 3 km	0,5	0,7	0,9 ▲	0,1 ▼
	< 5 km	0,9 ▼	1,2	1,1	1,4 ▲
	< 10 km	3,9 ▼	4,1	4,6	7,3 ▲
Vmbo	< 3 km	0,5	0,4	0,9 ▲	0,1 ▼
	< 5 km	0,9	0,8 ▼	1,1	1,2 ▲
	< 10 km	3,6	3,1 ▼	4,3	6,1 ▲
Havo/ Vwo	< 3 km	0,1	0,4	0,6 ▲	0 ▼
	< 5 km	0,4 ▼	0,6	0,8 ▲	0,6
	< 10 km	1,5 ▼	1,8	2,9 ▲	2,8

Tabel 9: dichtheid onderwijsvoorzieningen binnen 3, 5 en 10 km over vier gemeenten (zie CBS)

Qua onderwijsvoorzieningen voor jongeren, zijn jongeren op HAVO/VWO-niveau het beste af in de gemeente Vijfheerenlanden. Hier is de meeste keus binnen de 10 km. In Altena is die keuze het minst. Ook voor het Voortgezet onderwijs is de dichtheid van scholen het minst in de gemeente Altena. Voor dit type onderwijs is Molenlanden het beste bedeed. Voor het VMBO 'scoort' Altena ongeveer gemiddeld met 3,6 scholen binnen 10 km (West-Betuwe het minst, Molenlanden ook hier het best).

3.2 Vertrek van jongeren uit de gemeenten vergeleken

Uit hoofdstuk 1 bleek al dat het aantal kinderen en jongeren in Altena relatief hoog is maar onder de leeftijd van 12 jaar en ouder afvlakt naar een Brabants gemiddelde. Dit heeft uiteraard te maken met het aantal jongeren geboren in de betreffende jaren, maar mogelijk ook met het aantal jongeren dat de gemeente verlaat. In onderstaande tabel zijn de aantallen per gemeente vertrokken personen gegeven per leeftijdsklasse.

¹¹ www.waarstaatjegemeente.nl

Gemeente	Jaar	Aantal uit gemeente vertrokken personen ⁽¹⁾	Aantal 15-20 jaar	Relatief van totaal	Aantal 20-25 jaar	Relatief van totaal
Altena	2020	1.558	80	5,1 %	289	18,5 %
	2021	1.476	89	6,0 %	285	19,3 %
	2022	1.407	99	7,0 %	269	19,1 %
	x			Gemiddeld 6,03 %		Gemiddeld 18,97 % ▲
West Betuwe	2020	1.934	122	6,3 %	347	17,9 %
	2021	2.130	114	5,4 %	371	17,4 %
	2022	1.975	116	5,9 %	319	16,2 %
	x			Gemiddeld 5,87 % ▼		Gemiddeld 17,17 % ▼
Vijfheeren-landen	2020	1.896	143	7,5 %	316	16,7 %
	2021	1.953	129	6,6 %	350	17,9 %
	2022	1.797	123	6,8 %	349	19,4 %
	x			Gemiddeld 6,97 % ▲		Gemiddeld 18,00 %

⁽¹⁾ : Om zich te vestigen in een andere gemeente in Nederland; bron: CBS 29 dec. 2023.

Tabel 10: aantal jongeren dat de gemeente verliet over drie gemeenten (CBS)

Het aantal jongeren van 15-20 jaar dat de gemeente verlaat om zich te vestigen in een andere gemeente in Nederland, is relatief en absoluut gezien in Altena de afgelopen drie jaar toegenomen en bedraagt nu bijna 100 jongeren per jaar. Uit Altena vertrokken *overall* minder personen dan uit beide andere gemeenten. Het gemiddelde ligt over de afgelopen jaren procentueel tussen de beide andere gemeenten in (en ligt op bijna 1 op de 16).

Bijna 1 op de 5 jongeren van 20-25 jaar verlaat de gemeente. In de leeftijdscategorie van 20-25 jaar is het vertrek ongeveer (relatief gezien) stabiel, maar wel (relatief) hoger dan bij de andere twee bekeken gemeenten (West-Betuwe en Vijfheerenlanden). Ook bij deze leeftijdscategorie vertrokken uit deze beide gemeenten in absolute getallen meer jongeren dan uit Altena.

Uit recent (februari 2024) promotieonderzoek van de Universiteit Groningen¹² blijkt dat om jongvolwassenen in plattelandsgemeenten te houden, regionale overheden zich niet moeten 'blindstaren' op het voorzieningenniveau, de werkgelegenheid of het woningtekort. Ook is het contact met de stad niet altijd een bedreiging. Uit het onderzoek blijkt dat de helft van de jongvolwassenen de intentie heeft om in de regio te blijven, voor de rest van hun leven. Naast harde factoren zoals hierboven genoemd, zijn het 'zachte factoren' die eraan bijdragen dat jongvolwassenen op het platteland blijven of ernaar terugkeren. Dat zijn emotionele verbondenheid met en de waardering voor de regio, het landschap en de binding met de lokale gemeenschap. Het lijkt er zelfs op dat degenen die echt willen blijven, hierin slagen *ondanks* een negatieve perceptie van bepaalde harde factoren.

Overigens verwacht het PBL/CBS in de Regionale bevolkings- en huishoudens prognose 2022–2050 een bevolkingsgroei in de periode van 2021 tot 2035 van 5-10% en in de periode tot 2050 van 2,5-5%. De groei van de bevolking is het grootst in de steden, maar Altena groeit ook gemiddeld tot bovengemiddeld ten opzichte van het landelijk beeld.

¹² <https://www.socialevraagstukken.nl/zo-behoud-je-jongvolwassenen-voor-het-platteland/> (7 februari 2024)

4. Door Jongerenraad gewenste voorzieningen

In een gesprek met de Jongerenraad is in beeld gebracht welke voorzieningen thans nog gemist worden. Het blijkt dat het beeld uit 2021 niet veel is veranderd (zie § 2.1). Jongeren zien wel dat er zaken zijn opgepakt maar niet alles pakt even goed uit. In het volgende hoofdstuk wordt hier dieper op ingezoomd. Op hoofdlijnen is wat jongeren missen, of onvoldoende zien werken van wat wél is opgepakt:

- Er wordt (te) weinig georganiseerd voor de leeftijd 16+;
- jongerenwerkers organiseren wel meer dan in 2021 maar wat zij organiseren is niet heel 'cool'. Het heeft een negatief imago en scheert de leeftijd van 12-18 over één kam (waardoor er in totaliteit minder jongeren komen), terwijl het beter zou zijn te differentiëren van 12-15 en 16-18 jaar;
- er zijn JOP's gekomen met mobiele ontmoetingsplekken, maar die worden met name door één bepaalde (vaste) groep gebruikt. Andere jongeren hebben zo geen plek. Specifiek wordt nog Sleeuwijk genoemd als kern waar veel jongerenoverlast is en waar een eigen hangplek wordt gevraagd;
- er is behoefte aan meer (buiten)sport-plaatsen;
- er zijn meer studieplekken dan in 2021, maar die hebben te beperkte openingsdagen of -tijd;
- er is meer promotie nodig over wat er over het algemeen breed toegankelijk is voor jongeren;
- kleine kernen, zoals Drongelen, Babyloniënbroek en Meeuwen, zijn slecht bereikbaar. Buurtbussen rijden beperkt mede doordat vrijwilligers deze bussen besturen. Hierdoor is de reistijd en betrouwbaarheid van het openbaar vervoer in deze kernen onder druk. Daarbij komt dat deze kernen doorgaans niet heel dicht in de buurt van busstations liggen, wat het lastiger maakt met het openbaar vervoer te reizen.
- tussen kernen is de bereikbaarheid ook beperkt: er zijn in de gemeente een paar plekken waar bussen komen die naar grotere plaatsen gaan over de snelweg, zoals de Tol in Sleeuwijk en de Kromme Nol in Wijk en Aalburg. Maar om daar te komen is naar mening van de jongeren lastig omdat in de gemeente het vervoer tussen de kernen vaak onvoldoende is.
- er is meer behoefte aan sociale huurwoningen, woonmogelijkheden zoals tiny houses.

5. Beleid en uitvoering van het aanbod van voorzieningen

5.1 Motie jongerenfaciliteiten, follow-up

29 juni 2021:

Ten aanzien van de invulling van jongerenontmoeting, leer- en studieplekken naar aanleiding van het advies van de Jongerenraad, is opgenomen als toezegging:

College zal de raad een voorstel aanbieden over verbetering jongerenfaciliteiten, met name studien ontmoetingsplekken.

Op 13 juli 2021 is de motie Jongerenfaciliteit aangenomen, met het dictum:

- *Het belang van faciliteiten voor jongeren zoals genoemd in het raadsbesluit daadwerkelijke inzet van het college nodig maakt;*

- draagt het college [...] op om, ter uitvoering van het genoemde raadsbesluit, in de begroting voor 2022 aan te geven op welke manier de adviezen van de jongerenraad ter hand worden genomen, hoe daarmee het beoogde resultaat kan worden bereikt en daar indien nodig middelen voor vrij gemaakt worden.

16 september 2021:

In de RIB staat:

"We verwachten dat op basis van de beschreven inventarisatie, contacten en vervolgstappen de komende maanden verdere uitwerking te geven aan de leer- en studiemogelijkheden voor jongeren; zo ook de ontmoetingsplekken. We informeren u dan opnieuw over de inhoud en de financiële invulling daarvan".

De reactie tussentijdse afdoening in de lijst van toezeggingen van 4 november 2021 en in de programmabegroting 2022:

"Jongerenfaciliteiten: Voor de invulling van jongerenontmoeting, leer- en studieplekken naar aanleiding van het advies van de Jongerenraad, onderzoeken we de mogelijke invulling van een meerjarig project. De drie invalshoeken (aansluiten bij groep 8-ers; buitenontmoetingsplek 15+ en combi bibliotheek Altena en een MFA) vragen een forse investering in projectleiding, jongerenwerkers en inrichting- en activiteitenbudgetten. De omvang van het budget, het betrekken van jongeren zelf en de inzet en de samenwerking met o.a. van team Toegang met jongerenwerkers en stakeholders vanuit de dorpen worden de komende maanden uitgewerkt. We zullen het geheel inbrengen in de eerste Bestuursrapportage 2022".

In deze eerste Bestuursrapportage 2022 staat hierover niets.

20 september 2022:

In het Voortgangsoverzicht moties augustus 2022 is opgenomen:

"Meer jongerenwerk, meer ontmoetingsplekken voor jongeren en meer activiteiten voor jongeren zijn tijdens het opstellen van het bestedingsplan NPO (Nationaal Programma Onderwijs) nadrukkelijk als interventies genoemd. [...] Een extra jongerenwerker wordt aangesteld die zich specifiek richt op deze door corona veroorzaakte problematiek, en die activiteiten organiseert en ontmoeting faciliteert voor die jongeren die het extra moeilijk hebben, en een duwtje in de rug nodig hebben om weer plezier te beleven aan sociale activiteiten. De jongerenwerker zal samen met de jongerenraad en de scholen moeten kijken voor welke groep jongeren deze ondersteuning het hardste nodig heeft en welke activiteiten het meeste kans van slagen hebben. Het beschikbare NPO-budget is € 125.000. Deze NPO-middelen lopen tot de zomervakantie 2023, met mogelijke uitloop tot 2025. Met de evaluatie van de NPO-besteding wordt de raad Q2 2023 geïnformeerd over de voortgang en het vervolg". Zie in §5.2 het vervolg hierop.

Met hetgeen is gesteld, werd de motie als afgedaan beschouwd.

Wat in juni 2021 werd aangegeven (college zal de raad een voorstel aanbieden), is niet gebeurd.

5.2 Beleid en uitvoering

Algemeen: beleid rond jongeren

Voorjaar 2022:

In het Bestuursakkoord 2022-2026 is een aantal punten opgenomen met betrekking tot jongeren. Een enkele daarvan legt een relatie tussen jongeren en voorzieningen (en dan met name sport en wonen). De volgende punten zijn opgenomen:

- *"Omdat je met sport niet vroeg genoeg kunt beginnen, zullen sport, jongeren, ouderen en volksgezondheid dan ook duidelijk terugkomen in een integrale beleidsnota;*
- *voor ouderen en kwetsbare jongeren is er vaak ook een zorgvraag. Hierdoor stijgt ook de vraag naar bijzondere woonvormen, zoals groepswonen. [...] We ondersteunen initiatieven die gericht zijn op mensen met een zorgvraag, zoals woonzorgvoorzieningen en pleeg- of gezinshuiscare voor jongeren met een hulpvraag;*
- *het realiseren van extra woonruimte voor jongeren en senioren uit Altena is hierbij een speerpunt".*

(Tot en met) mei 2023:

Uit de Tweede Bestuursrapportage 2023 blijkt dat de inzet op jongerenwerk zoals in september 2022 werd aangegeven, wordt doorgetrokken:

"De jongerenwerkers en de activiteitenbegeleider hebben hierin een actieve rol. En ontmoeten de jongeren tijdens de vele uitdagende en uitnodigende activiteiten die gedurende het gehele jaar worden georganiseerd. Het afgelopen jaar hebben zij activiteiten georganiseerd zoals Jong Altena Bakt, Altena Presenteert, Carspotters Event en Drijf-in Altena".

De activiteiten zoals genoemd richten zich op jongeren van 12-18 jaar: Jong Altena Bakt is in oktober 2022 gehouden, een taartbak-evenement, Altena Presenteert betrof circa 10 gratis workshops voor jongeren, het Carspotters Event (sessie workshops) is in oktober/november 2022/2023 georganiseerd (eveneens voor 12-18) en Drijf-in Altena (bioscoopfilm in zwembad) is eveneens in 2022 en 2023 georganiseerd (voor 12+-ers).

28 juni 2023:

In de RIB¹³ Voortgangsrapportage Nationaal Programma Onderwijs (NPO) wordt alleen ingegaan op jongerenwerk ("erg waardevol en zeer gewaardeerd"). Op ontmoetingsplekken voor jongeren en meer activiteiten voor jongeren, wordt niet ingegaan.

24 oktober 2023:

De raad heeft in oktober 2023 'Gewoon opgroeien in Altena: Een preventieve aanpak' vastgesteld: preventief jeugdbeleid van de gemeente, dat zich richt op alle (toekomstige) jonge inwoners en hun directe omgeving van -9 maanden tot en met 27 jaar in gemeente Altena. Een van de doelen gaat in op jongeren: *"opdat er [...] meer en betere georganiseerde vrijetijdsbesteding is in Altena waar jongeren op af komen en zich thuis voelen".*

---

¹³ <https://altena.raadsinformatie.nl/document/12933042/1>

Om dit te realiseren wil de gemeente:

- komende jaren stevig inzetten op betrokkenheid van maatschappelijke partners en inwoners door relatiemanagement en een subsidieregeling, die initiatieven ondersteunt die bijdragen aan een kansrijke omgeving voor jeugdigen en hun ouders;
- jongerenwerk en de activiteitenbegeleiding verstevigen;
- project 'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving' (OKO) opzetten en borgen;
- pilot On My Way en de VSV-participatie coach bestendigen;
- inzetten op een vorm van talentontwikkeling met stageplaatsen samen met werkgevers.

November 2023: in de programmabegroting 2024 staat:

"We organiseren meer vrijetijdsactiviteiten voor jongeren aansluitend bij hun eigen behoefte".

Hoe en wat, staat er niet bij. Ook niet hoe die behoefte dan in beeld komt.

De uitvoering

De gemeente richt zich op ontmoetingsactiviteiten in bestaande locaties. Er zijn diverse projecten waarbij de gemeente samenwerkt met lokale ondernemers, inwoners, scholen en verenigingen. De gemeente wil jongeren elkaar laten ontmoeten op verschillende plekken, met de bedoeling om initiatieven te ondersteunen (zoals bij dorps huis Meeuwen en De Buurvrouw in Wijk en Aalburg). De gemeente richt zich vooral op jongeren tussen de 12-24 jaar. In 2023 heeft het jongerenwerk 33 activiteiten georganiseerd waar de 16+ doelgroep aan kon deelnemen, 12 van deze activiteiten waren specifiek gericht op de doelgroep van 15 - 24 jaar. Vorig jaar heeft een activiteitenbegeleider zich ook op de oudere doelgroep gericht. Bijvoorbeeld door de Winterfeesten in Sleeuwijk te faciliteren qua vergunningen e.d., zodat ze het de volgende keer zelf kunnen organiseren¹⁴.

Overige activiteiten

De gemeente -zo wordt aangegeven- ondersteunt ook breder, met doorstroomcoaches en een VSV-participatiecoach die zich richten op 18+ (begeleiding richting werk en startkwalificatie), leerplichtambtenaren, de hervormingsagenda jeugd. Verder is er een stevig Lokaal team in oprichting dat breder kijkt dan jongerenwerk. Los van wat hierboven al is genoemd, wordt nog het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) genoemd en de bijbehorende specifieke uitkering (SPUK) en inzet op educatie: zo is de campus in haven Werkendam gericht om jongeren, techniek en ondernemers bij elkaar te brengen. Verder zijn er VO-scholen in Altena, en er wordt gekeken naar eventuele mogelijkheden tot uitbreiden MBO.

In het gesprek met de wethouders/medewerkers is aangegeven dat er geen formele evaluatie is uitgevoerd van de op jongeren gerichte activiteiten met bijvoorbeeld de Jongerenraad. "Het zou best goed zijn om een centrale evaluatie uit te voeren". Verder beoogt het college in de Midterm-review te kijken naar de beleidskaders en wat nodig is om jongeren vast te houden in de gemeente.

---

¹⁴ Bron: interviews.

Mening jongeren

Uit de gesprekken met de Jongerenraad blijkt dat jongeren niet heel enthousiast zijn ten aanzien van de door jongerenwerk georganiseerde activiteiten. Het zijn geen activiteiten van de jongeren zelf en het is niet 'cool' om er heen te gaan. Bovendien zou er meer qua leeftijd gedifferentieerd moeten worden, dus niet een bereik van 12-18, maar bijvoorbeeld van 12-15 en 16-18 jaar. De activiteiten hebben dus een negatief imago.

Uit de gesprekken blijkt ook dat er in de ogen van jongeren ook te weinig wordt georganiseerd voor 16+-jongeren.

Jongeren in gesprek

"Voor jongeren van 17 zijn 12-13-jarigen te jong om mee op te trekken, voor 12-13-jarigen zijn de 17-18-jarigen te oud".

Beleid en uitvoering rond sport voor jongeren

In het beleidskader "*Vitaal Leven: deel B Sport en bewegen*" (vastgesteld in de raad 14 maart 2023) is voor jongeren voorzien in de inzet van buurtsportcoaches die een impuls moeten geven aan het sportstimuleringsbeleid. Ook hier krijgt het jongerenwerk een plek: dit organiseert meer sport- en beweegactiviteiten in samenwerking met sportaanbieders.

De adviezen van de Jongerenraad (meer sportgelegenheden, voornamelijk een turnhal, of hangplekken in de vorm van een skatebaan of basketbalveldje) worden niet voorzien. Verder wordt verwezen naar 'Beleid rond hangplekken'.

De uitvoering

Ten aanzien van de sportfaciliteiten waarbij turnen werd genoemd, kunnen jongeren terecht bij de gymnastiekvereniging in Dussen. Die sporthal heeft een turngedeelte. Uit de Programmabegroting 2024 is niet te herleiden of er een intensivering op basis van de nota wordt voorgesteld. Wat wel is voorzien, is dat de aanbeveling van de Jongerenraad wordt meegenomen in de uitbreiding, verduurzaming en renovatie van d'Alburcht (Wijk en Aalburg). Deze sporthal krijgt er een turngedeelte bij. De renovatie start in het eerste kwartaal van 2025 en moet eind 2025 zijn afgerond.

Mening jongeren

Uit interviews blijkt dat jongeren graag meer (buiten)sportgelegenheden zien.

Beleid en uitvoering rond bereikbaarheid

De 'Mobiliteitsvisie 2040 Altena samen vooruit' is in juni 2021 vastgesteld. Een van de vier doelen daarin is een 'leefbaar Altena': "Door te werken aan een veilig, bereikbaar en duurzaam Altena, wordt onze gemeente ook meer leefbaar én inclusiever. Ook jongeren, ouderen en mensen met een beperking kunnen er zich veilig verplaatsen". De visie richt zich vooral op de *veiligheid* van jongeren, minder op bereikbaarheid als voorziening.

De gemeente is voor de bereikbaarheid afhankelijk van de provincie Noord-Brabant als concessiehouder en van de vervoerder (bussen onder de vlag van Bravo, Arriva) en van Buurtbus (Arriva)¹⁵. De buurtbus (221, 223, 228, 229, 233) wordt door vrijwilligers gereden. Met name door het (sterk) teruglopende gebruik van (buurt)bussen in Coronatijd, heeft de vervoerder in overleg met de provincie een beperkt aantal lijnen laten vervallen. Arriva heeft

¹⁵ Zie <https://www.ikwilvervoer.nl/gemeente/altena/altena-nb>.

per januari 2021 bussen tussen Altena en Gorinchem geschrapt op zaterdag: lijn 120 tussen Werkendam en Gorinchem en lijn 121 tussen 's-Hertogenbosch en Gorinchem zijn vervallen op die dag¹⁶. Voor Altena betreft dat ook de verbinding Werkendam - De Tol - Gorinchem. Deze rechtstreekse verbinding rijdt momenteel niet meer tussen 11.00 – 14.00 uur.

Binnen de gemeente Altena vaart een aantal veerdiensten. In dit onderzoek wordt hier niet op ingezoomd.

Op 18 april 2023 nam de raad de motie Bereikbaarheidsarmoede aan, met het dictum:

- 1) en 2) [...] (alleen relevante delen zijn hieronder opgenomen).
- 3) *Aan te geven dat Altena open staat voor het experimenteren met slimme oplossingen en daarin graag ondersteund en gefaciliteerd wordt, zodat de opgedane kennis breed in regio en provincie kan worden gedeeld en de mobiliteit in Brabant duurzaam verbetert.*
- 4) *Op voorhand als college het initiatief te nemen om de komende maanden te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om zelf de bereikbaarheidsarmoede in de kernen op te lossen (denk hier aan huurbusjes, leasebusjes en vrijwilligers als bestuurders daarvan).*
- 5) *De gemeenteraad voor de zomer [2023] te informeren over de contacten met de provincie in dit verband en in het najaar te informeren over de uitkomsten van het eigen onderzoek.*

Bij de begrotingsbehandeling (24 oktober 2023) blijkt dat in september 2023 een bureau opdracht gekregen heeft om "een hele korte en bondige analyse" te maken, over de problemen die er zijn, voor welke doelgroepen en welke oplossingsrichtingen daarin mogelijk zijn. Het onderzoek vindt plaats aan de hand van de Integrale Kijk Op Bereikbaarheid (IKOB)-methodiek. Begin dit jaar zouden de resultaten beschikbaar komen.

De uitvoering

Op de verschralingen in de dienstregeling, is door het college alsook ambtelijk geageerd richting concessieverlener. Met betrekking tot een aantal buslijnen in met name de ochtendspits die overvol zijn, heeft de gemeente ook gereageerd richting de provincie (en vervoerder). Dat heeft geleid tot versterkingslijnen. Ook bij het dreigende verdwijnen van een groot aantal buslijnen naar MBO-opleiding Curio-Prinsentuin te Andel is door overleg tussen de opleiding, de gemeente en de concessieverlener beperkt tot een enkele lijn.

Uit het gesprek met wethouders en medewerkers (eind februari 2024) blijkt dat de motie Bereikbaarheidsarmoede vertraagd is opgepakt als gevolg van onderbezetting van de organisatie, "maar het team begint nu op sterkte te komen zodat we deze motie kunnen oppakken".

Mening jongeren

Uit interviews blijkt dat jongeren de bereikbaarheid nog onvoldoende vinden, zie ook hoofdstuk 4. Vooral in de combinatie met uitgaan, is er een verschraling ontstaan vooral in het weekend: de bus die tot enkele jaren geleden op zaterdag door Altena reed om naar Gorinchem of 's-Hertogenbosch te gaan, rijdt niet meer. Juist voor jongeren die naar de stad willen om dingen te doen, is dit een beperking.

---

¹⁶ Zie bron bijlage I.

Beleid en uitvoering rond uitgaansgelegenheden en cafés/restaurants voor jongeren

Ten aanzien van plekken om te ontmoeten en uit te gaan, wordt verwezen naar § 5.1: de gemeente zet hierop in via met name het jongerenwerk met als beleidsmatige onderlegger het Nationaal Programma Onderwijs. De gemeente ziet het verder als private aangelegenheid.

Het verzorgen van cafés en restaurants wordt net zoals de uitgaansgelegenheden, aan particuliere ondernemers overgelaten. Dit geeft de gemeente ook in een Raadsinformatiebrief over de toezeggingen rond jongerenfaciliteiten aan (16 september 2021): “[...] sterk afhankelijk van particulier initiatief en we zien als college van B en W op dit moment geen concrete aanknopingspunten om als gemeente daarin te acteren¹⁷”.

De uitvoering

In de gemeente is een aantal voorzieningen voor jongeren om elkaar te ontmoeten en uit te kunnen gaan beschikbaar:

- Jongerencentrum De Pomp (onderdeel Youth for Christ): wekelijkse ontmoetingsplek voor jongeren in Almkerk;
- Connexion Jongerenbar: christelijke jongerenontmoetingsruimte in Almkerk;
- Stichting Jeugdwerk Almkerk ‘De Soos’ in Almkerk;
- De Friendship (onderkomen stichting Tienerfriends): wekelijks op woensdag en maandelijks op vrijdag geopend. Schip aan de Hoef in Sleeuwijk;
- BuBeClu (Buurthuis): diverse activiteiten -ook voor jongeren- in het “gebouw voor de gemeenschap om te voorzien in de wensen en behoeften van burgers, bedrijven en clubs” in Wijk en Aalburg;
- Xinix-poppodium in Nieuwendijk, tevens podium voor het SLIM Herfstfestival (twee zaterdagen in november in het teken van lokale bands en muzikanten) in Nieuwendijk;
- ‘t Dorpshuis: diverse activiteiten -ook voor jongeren- in Veen.

Uit het interview met wethouders/ medewerkers blijkt dat het jeugdhonk Sleeuwijk in Coronatijd tijdelijk gesloten werd, daarna is deze niet verder ontwikkeld. In ‘t Honk worden nu wel weer activiteiten aangeboden door het jongerenwerk. Momenteel wordt de verdere doorontwikkeling van deze voorziening onderzocht.

De gemeente zou verschillende beleidsmaatregelen kunnen hanteren om particuliere ondernemers te ondersteunen om gelegenheden op te starten, zoals (start)subsidie, vergunningverlening of betrokkenheid bij het beheer van horecagelegenheden in openbare gebouwen of instellingen (wijkcentra). De mate waarin dit gebeurt, is niet onderzocht in het kader van deze quickscan.

Mening jongeren

Uit het gesprek met de Jongerenraad blijkt dat bekende locaties waar met name de ouders heen gingen (‘t Keldertje in Hank; gesloopt in 2016¹⁸, en discotheek De Schuur in Eethen, definitief gesloten in 2017), worden gemist. Jongerenwerkers organiseren weliswaar wel eens een activiteit, maar jongeren geven aan vooral ook behoefte te hebben aan een vaste plek.

---

¹⁷ <https://altena.raadsinformatie.nl/document/10581748/1#search=%22studieplekken%22>

¹⁸ <https://www.bd.nl/werkendam/definitief-het-einde-voor-bekende-discotheek-de-kelder-in-hank~af7aa5a3/>

De voorzieningen in de vorm van cafés en restaurants zijn nog te weinig aanwezig. Dit bleek ook al uit §3.1.

Beleid en uitvoering rond studieplekken voor jongeren

Ten aanzien van studieplekken: er is niet specifiek beleid dat hier over gaat.

De studieplekken zijn nu onderdeel van de bibliotheken van CultuurPunt Altena. In het tweede kwartaal van 2024 moet de *Toekomstvisie* (met meerjarig financieel perspectief) op het bibliotheekwerk aan de raad worden voorgelegd, dit naar aanleiding van een amendement dat het college hiertoe aanzette (raad 8 november 2022). Met een raadsinformatiebrief (16 november 2023¹⁹) is de raad geïnformeerd over de stand van zaken.

De uitvoering

Voor **studieplekken** is de Bibliotheek CultuurpuntAltena beschikbaar. De volgende locaties hebben (individuele) werk-/studieplekken:

- Dussen
- Hank
- Nieuwendijk
- Rijswijk
- Sleeuwijk
- Werkendam
- Wijk en Aalburg
- Woudrichem²⁰.

Dit is inmiddels het dubbele van het aantal locaties waar in 2021 in was voorzien.

Uit het gesprek met de wethouders/medewerkers blijkt dat de bibliotheek bezig is meer uitleenpunten te openen. Zo wordt bij het leenpunt in Meeuwen in het Dorpshuis een plek ingericht waar jongeren kunnen zitten. Er is de wens om in de twee voormalige gemeenten Wijk en Aalburg en Werkendam de huidige bibliotheekvestigingen door te ontwikkelen tot volwaardige vestigingen; financiering e.d. moet nog bekeken worden. In het gesprek is aangegeven dat over de wens om studieplekken te organiseren en de behoefte daarnaar, het gesprek nog gevoerd moet worden. "Ook moet er gekeken worden of er geld voor beschikbaar is; vanuit het rijk komen er mogelijk wel middelen voor".

Mening jongeren

Uit interviews en de inventarisatie 2024 blijkt dat jongeren het *aantal* studieplekken nog als te weinig beschouwt, maar belangrijker nog is dat de studieplekken die er zijn, een *beperkt aantal dagen open* zijn en zeer *beperkt in de avond*, waar de oudere jongeren wel behoefte aan hebben.

Openingstijden bibliotheken

- Babyloniënbroek: 1 dag per week open van 19:00-20:00 uur.
- Hank: ook in de avond open, in totaliteit maar 2 dagen per week open, van 15:00-19:00 uur.
- Nieuwendijk: maandag van 14:00-17:00 uur en woensdag van 14:00-20:00 uur open.
- Alleen Rijswijk heeft ruime openstellingen (3 dagen 8:00 - 21:00 uur, 2 dagen 8:00 - 18:00 uur).

¹⁹ <https://altena.raadsinformatie.nl/document/13491441/1#search=%22bibliotheek%22>

²⁰ [Locaties en openingstijden | Bibliotheek CultuurPuntAltena \(bibliotheekaltena.nl\)](#)

Beleid en uitvoering rond hangplekken

Er is niet een beleid dat hier over gaat.

In de Programmabegroting 2024 staat: "We gaan aan de slag met het creëren van ontmoetingspunten voor jongeren".

De uitvoering

Het aantal hangplekken in de vorm van een skatebaan of basketbalveldje²¹ is afgelopen jaren gelijk gebleven, alleen het aantal overige speellocaties is van 31 naar 33 (35) toegenomen:

Voorziening	2020	Programmabegroting	
		2023	2024
Skatetoestellen	Gelijk gebleven: 32 stuks		
Speellocaties skaten	Gelijk gebleven: 8 stuks		
Ontmoetingsplaatsen	Gelijk gebleven: 3 stuks ⁽¹⁾		
Speellocaties Voetbal (trapveldjes)	42 stuks	41 stuks	41 ▼ stuks
Speellocaties Overige	33 stuks	31 stuks	33 (35 ⁽²⁾) ▲ stuks

⁽¹⁾ : Op dit moment (eind januari 2024) loopt er een onderzoek naar een JOP in Hank.

⁽²⁾ : Op dit moment (eind januari 2024) is het aantal overige sportlocaties 35. In 2021 en 2022 zijn er elk jaar 1 bijgekomen. Daarnaast was er een aantal jeu de boules-banen niet in beeld, maar die er wel lagen in 2020; bron ⁽¹⁾ en ⁽²⁾: opgevraagde informatie vanuit de organisatie d.d. 29 januari 2024.

Tabel 11: hangplekken/voorzieningen voor jongeren om te ontmoeten (▼ = afname, ▲ = toename)

De gemeente heeft twee mobiele JOP's aangeschaft. Momenteel loopt het onderzoek ter plaatsing van deze JOP's.

In de gemeente Altena zijn geen Johan Cruyff-courts of Krajicek Playgrounds.

Mening jongeren

In Sleeuwijk is volgens de jongeren veel jongerenoverlast, van jongeren die een eigen hangplek willen. Gepleit wordt voor een buitensport-hangplaats. De mobiele JOP's worden volgens de jongeren met name door een bepaalde groep gebruikt, waardoor er voor anderen geen ruimte is.

Overigens is in het park aan de Notenlaan in Sleeuwijk een buitensportvoorziening aanwezig. Daarnaast is in samenwerking met jongeren en buurtbewoners in 2021 het verharde voetbalveldje opgeknapt en zijn extra speelvoorzieningen in het park gerealiseerd.

Beleid en uitvoering rond wonen voor jongeren

De *gemeentelijk Woonvisie 2021-2025* is op 22 juni 2021 vastgesteld. Betaalbare woningen voor starters is hierin als een van drie doelen opgenomen. Als oplossing wordt geacht aan onder andere het bouwen van kleinere woningen met slechts beperkte (of zelfs helemaal geen) uitbouwmogelijkheden, aan innovatieve bouwmethoden (bijvoorbeeld prefab, houtskeletbouw) om woningen goedkoper en sneller te ontwikkelen. Verder wordt gewezen op huurmogelijkheden. De visie zet in op het toevoegen van minimaal 1.220 woningen in de periode tot en met 2025; de ambitie is 3.000 woningen te bouwen tot en met 2030. Ter

²¹ In de programmabegrotingen staan deze cijfers vanaf de begroting 2023. Een voetbalveldje is opgenomen, basketbalveldje niet.

uitvoering daarvan is de doelgroepenverordening ontwikkeld. Deze verordening heeft onder andere ten doel de maximumprijs voor middel-dure huur en sociale koop vast te leggen. Hierdoor zijn verhuurders en verkopers verplicht woningen te verhuren of te verkopen tot ten hoogste de maximumprijs. Zo blijven de woningen betaalbaar, en beschikbaar voor starters en middeninkomens. Deze verordening is in januari 2022 in de raad vastgesteld (en in 2023 nog geactualiseerd).

Ook in de *Omgevingsvisie gemeente Altena* die per begin dit jaar van kracht is, wordt in algemene termen aandacht gevraagd voor starters (“we zetten ons specifiek in voor betaalbaar wonen zodat inwoners met minder geld zoals starters ook een woning kunnen vinden in Altena”), met als concrete maatregelen “door grotere woningen te splitsen”.

De uitvoering

Uit het gesprek met wethouders/medewerkers komt naar voren dat de gemeente niet alleen naar starterswoningen in grote projecten kijkt, zoals Achter de Schans in Werkendam (150 woningen waarvan 20 woningen bedoeld voor starters). De gemeente kijkt ook naar individuele situaties, bijvoorbeeld via flexwoningen en tiny houses.

Voor starters is er de starterslening, een instrument dat de gemeente al langer gebruikt. Afgelopen jaar is het budget (andermaal) verhoogd met een miljoen euro :starters kunnen een aanvullende lening krijgen van maximaal €30.000 op de aankoop van hun huis. Hier wordt veel gebruik van gemaakt:

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Startersleningen verstrekt	2	9	12	8	24	4
					(Gedurende 3 maanden was het niet mogelijk een aanvraag in te dienen, omdat het budget op was)	Daarnaast 14 aangevraagd.

Tabel 12: aantal verstrekte startersleningen 2019 t/m 2024 (stand 21 maart 2024)

Er is niet in beeld hoeveel starterswoningen er gerealiseerd zijn in 2022 en 2023; de gemeente ‘realiseert’ ook niet starterswoningen. De gemeente stuurt op betaalbaarheid van woningen, opdat de koopprijs bereikbaar is voor iemand die start op de koopmarkt (starter of iemand die alleen komt te staan door bijvoorbeeld scheiding of overlijden). De starterslening is ook bedoeld voor bestaande woningen²².

De door jongeren genoemde belemmeringen en uitdagingen (zie hierna), worden ook door de gemeente aangegeven: de bestemmingsplanprocedure is complex en neemt veel tijd in beslag; veel omwonenden verwachten last van jongeren en maken bezwaar. Het is verder lastig om aan goedkope grond te komen. Starterswoningen worden daarnaast verkocht met een hoge winstmarge, waardoor het dan geen starterswoning meer zijn (te duur). De gemeente verkent of daarop ingespeeld kan worden door een coöperatie op te richten voor een nieuwe woonbuurt voor starters en senioren.

Er lopen daarnaast ook verkenningen rond CPO voor jongeren; dat is nog in een pril stadium. Een andere mogelijkheid die de gemeente onderzoekt is de optie van mantelwonen, waarbij familieleden bij elkaar in de tuin wonen. Dit biedt mogelijk ook kansen voor jongeren. De

²² Bron: verkregen informatie van de gemeente.

gemeente is verder met kleine projecten bezig, zoals Moeders en dochters in Dussen (om senioren naar een kleinere woning in een hofje te laten verhuizen en de woning te verkopen aan de kinderen²³). In het verlengde hiervan wordt tot slot gekeken naar beleid op woningsplitsing. Met de woningcorporatie wordt een pilot gedaan om een bestaande eengezinswoning op te splitsen in twee kleine woningen. Dit betreft een huurwoning, maar ook voor koopwoningen ziet de gemeente mogelijkheden voor woningsplitsing.

Mening jongeren

Uit de gesprekken met de Jongerenraad blijkt dat jongeren graag zouden willen dat er meer starterswoningen worden gerealiseerd, maar zij beseffen dat deze woningen realiseren lastig is, vanwege onder andere de lange procedure voor bouwvergunningen. Zij zien graag de opties uitgewerkt dat zij zelf kunnen participeren, opties van kavelsplitsing en bouw van meer appartementen en gebruik van tiny houses. Ook zouden zij voorrang moeten hebben op woningen. Het beeld is ook dat de gemeente "moeilijk doet" bij het realiseren van woningen op eigen grond.

5.3 De organisatie van de uitvoering

De gemeente heeft een team jongerenwerkers ingericht, belegd bij het team Voorveld. Het gaat om vier jongerenwerkers (en een preventiemedewerker OKO-beleid) en een activiteitenbegeleider. Vorig jaar heeft de activiteitenbegeleider zich vooral ook op de oudere doelgroep gericht (onder andere een housefeest gefaciliteerd qua vergunningen e.d., zodat ze het de volgende keer zelf kunnen oppakken). Door de groep van de Jongerenraad wordt dus nog onvoldoende herkend; zij hebben onvoldoende beeld van wat de gemeente in gang heeft gezet.

De gemeente wil 'vindplaatsgericht' werken en zit nu in de fase van het organiseren van inloopbijeenkomsten om een beeld te krijgen van de behoefte. In OKO is ook één van de speerpunten meer vrijetijdsactiviteiten te organiseren voor jongeren. Bedoeling is hier een werkgroep voor te beginnen, die waarschijnlijk nog start voor de zomer.

Er vinden -zo wordt aangegeven- dagelijks gesprekken plaats tussen medewerkers van de gemeente en jongeren in de kernen, "niet zo vaak met de Jongerenraad". Team samenleving is wel verbonden met de Jongerenraad.

---

²³ <https://www.altena.net/nieuws/dochter-willen-woonproject-voor-ouderen-realiseren-in-dussen-2021-11-22>

BIJLAGE I: bronnen

Zie ook hoofdtekst.

I.I Respondenten

Naam	Functie	Datum
Sh. Sheikkariem Mw. W. van Ooijen Mw. W. Heeg ⁽¹⁾ R. Dollekens ⁽¹⁾	Wethouder Wethouder Directeur sociaal domein a.i. Teammanager Voorveld (Sociaal domein)	27 febr. 2024
Jongerenraad ⁽¹⁾		6 nov. 2023 en 4 maart 2024

⁽¹⁾ : Plus wederhoor op notitie excl. aanbevelingen.

I.II Documentenlijst

Titel	Bron	Datum
Vernieuwde Jongerenbar Connexion opent met optreden van MJ Hill Altena.net	Altena.net	28 december 2023
Plekken om te studeren en plaatsen om uit te gaan. Die staan bovenaan op lijstje jeugd Altena Waalwijk, Heusden e.o. bd.nl	BD	24 februari 2021
Bus van Altena naar Gorinchem op zaterdag geschrapt: 'Alsof openbaar vervoer ophoudt bij de provinciegrens' Rivierenland AD.nl	AD	10 december 2020

Diverse websites:

[Home | Jongerencentrum de Pomp](#)
[Jongerencentrum de Friendship |](#)
[Stichting Tienerfriends](#)
[www.BuBeClu.nl](#)
[www.dorpshuisveen.nl](#)

[www.altena.net](#)
[www.cbs.nl](#)
[www.statline.nl](#)
[www.sportenbewegenincijfers.nl](#)

BIJLAGE II: voorzieningen in beeld gebracht door de Jongerenraad (2021)

Overzicht 2021

Kern	Sport		Horeca en uitgaan		Leer- en studeerplekken		Overig	
Almkerk	☒	Sportverenigingen	☒	Ja, De Soos, De Pomp en bioscoop	X		☒	+: Campings +: Supermarkten +: Drogisterijen
Andel	☒	Veel (sport-) verenigingen	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		X	
Drongelen	?		X	1 eetcafé	X		X	
Dussen	☒	Aantal sportgelegenheden	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Servicepunt boeken ophalen en inleveren + Supermarkt, bakkerij
Eethen	☒	Voetbalvereniging	☒	Horeca en uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Servicepunt boeken ophalen en inleveren
Genderen	☒		☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Servicepunt boeken ophalen en inleveren +: Supermarkt +: Een aantal keren per jaar wordt iets georganiseerd ⁽¹⁾
Giessen	☒	+ Sporthal De Jager	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: De Harten Brigade +: Incidentele feesten georganiseerd door 538, Q-music, etc.
Hank	☒	Zwembad Veel verenigingen	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	☒	Bibliotheek	☒	+: Campings +: Supermarkten
Nieuwendijk	☒		☒	Horeca en uitgaansgelegenheid	☒		☒	+: Supermarkt
Rijswijk	☒	Eén sportclub	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Servicepunt boeken ophalen en inleveren +: Supermarkten
Sleeuwijk	☒		☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Camping +: Servicepunt boeken ophalen en inleveren +: Supermarkten
Uitwijk	☒	Sportschool	☒	1 horecaondernemer	X		X	
Veen	☒	Sportvereniging en -school	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Campings
Werkendam	☒	Sportverenigingen	☒	Horeca en uitgaansgelegenheid	X		☒	+: Campings +: Supermarkten +: Servicepunt boeken ophalen en inleveren
Wijk en Aalburg	☒	Sportschool	☒	Horeca en uitgaansgelegenheid	☒		☒	+: Camping +: Supermarkten
Woudrichem	☒	Sportverenigingen	☒ X	Horeca, geen uitgaansgelegenheid	☒		☒	+: Camping +: Supermarkten

⁽¹⁾ : De Oranjevereniging Juliana organiseert jaarlijks evenementen (ook in Babylonienbroek)

Overzicht wensen 2021 per kern

Kern	Tips		
	Uitgaansgelegenheid creëren	Studie- en ontmoetpunt voor jongeren creëren	Overige
Almkerk		☒	
Andel	☒	☒	
Drongelen			
Dussen	☒	☒	
Eethen		☒	
Genderen		☒	
Giessen		☒	
Hank	☒ Mogelijkheid tot jongerenborrel/ feestavonden in het dorps huis.	☒ Geen fijne werkplek in bibliotheek.	
Nieuwendijk	☒ Meer bekendheid werven voor de uitgaansgelegenheden.		
Rijswijk			
Sleeuwijk	☒	☒	
Uitwijk			
Veen			
Werkendam		☒ Meer bekendheid werven voor studieplek.	
Wijk en Aalburg	☒ Uitgaansgelegenheden creëren voor 16+-ers.		
Woudrichem	☒		☒ Investeren in bereikbaarheid.